

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
Београд, 10. јануар 2019. године

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 10. јула 2018. године одређена је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **Тихе Цакића**, мастер, спец., дипл. правник, под насловом: „Гарантије независности судија уставних судова“, у саставу:

1. проф. др Владан Петров, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду,
2. проф. др Марко Станковић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду и
3. др Милош Станић, научни сарадник Института за упоредно право.

Након што је пажљиво и детаљно прегледала достављени рукопис докторске дисертације, Комисија има задовољство и част да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесе следећи

ИЗВЕШТАЈ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

1. Основни подаци о кандидату

Тихо Б. Цакић је рођен 3. марта 1978. године у Ливну, Босна и Херцеговина, од оца Богдана и мајке Анђе. Правни факултет Универзитета у Бањалуци је завршио 16. марта 2004. године, чиме је стекао стручни назив дипломирани правник. Постдипломске специјалистичке студије из Европског права је завршио на Правном факултету Универзитета у Београду 30. октобра 2007. године, положивши специјалистички испит с одликом, чиме је стекао стручни назив специјалисте за европско право. Ове постдипломске студије су организоване од стране Правног факултета Универзитета у Београду и Европског универзитетског центра из Нансија, Универзитета у Лорени. Мастер студије уписује на истом факултету и одбраном завршног мастер рада под називом „Позиција Европског парламента у правном систему Европске уније“ оценом 9 (девет), стиче академски назив мастер правник (мастер права Европске уније) 15. децембра 2008. године. Поред тога положио је стручни испит за рад у органима државне управе 29. јула 2006. године. Говори енглески језик, а служи се шпанским и француским језиком. У организацији Агенције за државну управу Републике Српске (РС) завршио је обуку за правни енглески језик. Поседује сертификат за инструктора за обуку о заштити тајних података, издат од стране Министарства безбедности Босне и Херцеговине.

Докторске студије уписује на Правном факултету Универзитета у Београду 2010. године на Јавноправном модулу, Уставноправном под-модулу са обавезним предметима Уставно право, Политички систем, Људска права и изборним предметима Судска контрола уставности и Теорија федерализма. За привременог ментора му је одређена проф. др Оливера Вучић. За ментора му је одређен проф. др Владан Петров. Просек оцена који је остварио на докторским студијама је 9,83. Поред тога у оквиру докторских студија одбранио је семинарски рад на тему „Пракса Уставног суда Републике Српске у заштити виталног националног интереса“ и објавио је три научна чланка.

Тихо Б. Џакић ради у Министарству унутрашњих послова РС (МУП РС) од 15. марта 2005. године. Приправнички стаж је обавио у Центру јавне безбедности у Бањалуци (Полицијска управа Бањалука), након чега је 2. октобра 2006. године добио место вишег стручног сарадника за нормативне послове у Управи за правне и кадровске послове. Од 1. августа 2011. године унапређен је у руководиоца Групе за хармонизацију прописа. Влада РС је именovala Тиху Џакића за лице задужено за хармонизацију прописа у МУП-а РС Решењем о именовању лица задужених за усклађивање законодавства РС са правном тековином Европске уније и правним актима Савета Европе. Решењем о именовању чланова радних група РС за израду одговора на Упитник Европске комисије, Влада РС је именovala Тиху Џакића за заменика руководиоца радне групе за Поглавље 23 – Правосуђе и основна права. Поред тога, Влада РС је Тиху Џакића именovala Решењем о именовању чланова радних група за европске интеграције у систему координације процеса европских интеграција у БиХ испред институција РС за члана Радне групе за правосуђе и основна права. Поред наведеног унутар МУП-а РС именован је за координатора за европске интеграције у Управи за правне и кадровске послове и за члана Тима за језичку, правну и стручну редактуру превода правних прописа, којим је задужен за правну редактуру превода правних прописа на енглески језик. Тихо Џакић учествује у раду Одбора за европске интеграције Народне скупштине РС у својству известиоца. До сада је учествовао у раду бројних комисија за израду законских и подзаконских аката из области унутрашњих послова и обављао је послове испитивача на стручном испиту за припаднике МУП-а РС са високом, вишом и средњом стручном спремом.

У току студирања Тихо Џакић се бавио заштитом студентских права и унапређењем њиховог положаја и обављао је дужности потпредседника и председника Савеза студената Правног факултета Универзитета у Бањалуци. Осим тога обавља дужност председника Скупштине Нинђуцу клуба „Шиноби“ Бањалука. Ожењен је и отац је једног детета.

Тихо Џакић је написао следеће радове:

1. Позиција Европског парламента у правном систему Европске уније, мастер рад, Правни факултет Универзитета у Београду, 2008., 50 листова,
2. „Деривативно комунитарно право“, часопис за управно-правну теорију и праксу „Модерна управа“, Агенција за државну управу Републике Српске, Бањалука 2008., 177-181,
3. „Легислативне процедуре у институцијама Европске уније“, часопис за управно - правну теорију и праксу „Модерна управа“, Агенција за државну управу Републике Српске, Бањалука 2009., 79-85,
4. Политичке институције Европске уније, монографија, Графомарк, Лакташи 2009., 233 стр, (коауторски рад са Душком Глодићем),
5. „Кључне новине у Лисабонском уговору“, билтен за младе у републичкој управи РС „Беџ“, број 2, АДУ РС и Гендер центар РС, Бањалука 2010., 13-15,

6. „Пракса Уставног суда Републике Српске у заштити виталног националног интереса“, семинарски рад, Правни факултет Универзитета у Београду 2012., 66 листова,
7. „Организација и надлежности судова у Босни и Херцеговини“, Зборник радова Правног факултета Универзитета у Новом Саду, број 1/2015, 375-391,
8. „Уставно-правни аспекти заштите права на имовину у Босни и Херцеговини“, Страни правни живот, Институт за упоредно право, број 2/2015, 281-294,
9. „Уставне промјене и чланство у Европској унији на примјеру Републике Хрватске“, Зборник радова Правног факултета Универзитета у Источно Сарајеву „Однос права у региону и права Европске уније“, том II, Источно Сарајево 2015, 634-647.

2. Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација Тихе Џакића написана је на српском језику, ћириличним писмом (фонт Times New Roman, стил Regular, величина 12, проред 1,5) на 310 страница текста са 1019 фуснота, на папиру формата А4 са маргинама 30 mm. Дисертација је израђена на основу проучавања грађе која обухвата 444 библиографске јединице, а оне значајан број књига, уџбеника, монографија, приручника, стручних и научних чланака, прописа (устава, закона и пословника) и судских пресуда. Грађа коју је кандидат користио за израду дисертације писана је на енглеском, француском, шпанском, немачком, српском и хрватском језику.

Дисертација има прописан облик и садржај, усаглашен са стандардима Универзитета у Београду, а састоји од насловне странице на српском језику, насловне странице на енглеском језику, странице са информацијама о ментору и члановима комисије за одбрану докторске дисертације и о датуму одбране, странице са подацима о докторској дисертацији на српском језику, странице са подацима о докторској дисертацији на енглеском језику, садржаја дисертације, увода, два дела, закључка, литературе, биографије аутора, изјаве о ауторству, изјаве о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаве о коришћењу.

II Предмет и циљ дисертације

Теоријски дефинисано, предмет истраживања дисертације су гаранције независности судија уставних судова. Под независношћу судија уставног суда подразумева се могућност судија да своју функцију обављају без унутрашњих и спољних притисака који би имали за циљ доношење одлуке која одговара вршиоцима притиска, а под гаранцијама те независности подразумевају се средства, односно инструменти који имају за циљ постизање и очување те независности.

Предмет истраживања се *временски* може *дефинисати* смештајући га у период друге половине 20. века до данас.

Просторно, истраживање је сконцентрисано на што већи број држава, али су то преовлађујуће државе чланице Савета Европе, с обзиром на компаративни карактер дисертације.

Дисциплинарно посматрано, предмета истраживања спада у уставноправну научну област, тачније судску контролу уставности. Битан сегмент независности уставног судства је независност судија уставних судова и њене гаранције.

Циљ дисертације је идентификовање гаранција независности судија уставних судова, њихово анализирање и указивање на њихов утицај.

Дакле, предмет докторске дисертације Тихе Цакића односи се на гаранције независности судија уставних судова. Када се посматра независност уставних судова видљиво је да ту постоје два аспекта независности: спољашњи - институционални и унутрашњи – персонални.

Спољашња независност уставног суда се огледа кроз три вида: организациони, функционални и финансијски. Организациона независност се огледа у посебности уставног суда у односу на друге органе, функционална независност упућује на то да се ради о органу који има властиту надлежност коју може обављати независно од других органа и финансијска независност је вид независности везан за буџетска средства која су намењена и загарантована за функционисање уставног суда и којима уставни суд слободно располаже.

Унутрашња – персонална независност се посматра кроз индивидуалну независност судија уставног суда. У суштини и овде је могуће разликовати спољашњи и унутрашњи вид индивидуалне судијске независности. Основ за разликовање би био одговор да ли је реч о независности судија у односу на субјекте ван уставног суда или у односу на субјекте у уставном суду (судије и председника суда). У случају гаранција независности судија уставних судова које могу паралелно да штите и спољашњи и унутрашњи вид индивидуалне судијске независности (нпр. јавност рада и кривично правна заштита судија) може се говорити и о мешовитом виду независности судија уставних судова.

Гарантије независности судија уставних судова су бројне. За потребе дисертације подељене су у три групе:

- 1) гаранције које су директно везане за функцију судије уставног суда,
- 2) гаранције које су уско везане за вођење поступка пред уставним судом и
- 3) гаранције које су индиректно везане за независност судија уставних судова.

1) *Гарантије директно везане за функцију судије уставног суда* обухватају начин доласка на функцију, услове за долазак на функцију, трајање и престанак мандата, имунитет, инкомпатибилност и материјални статус.

Долазак на функцију судије може се остварити преко законодавне власти, преко извршне власти и преко учешћа више субјеката. Иако не постоји опција доласка на функцију судије уставног суда избором од стране грађана разматрање ове опције доприноси разјашњењу појма независности судија због чега је вредело испитати ову могућност. Долазак на функцију судије уставног суда преко законодавне власти има демократски потенцијал, али кључна мана је политизација избора због улоге политичких партија у процесу избора која негативно утиче на независност. С друге стране, именовање судија од стране извршне власти лишено је демократског потенцијала који има претходна опција, а политизација процеса остаје, јер и председници држава долазе из одређених политичких партија и штите њихове интересе постављајући своје чланство на кључна места у држави. Ова оцена се мање односи на монархе јер они су више представници народа и државе него одређених политичких струја, мада ни то није искључено. Мешовити вид доласка на функцију судија уставних судова подразумева комбинацију више субјеката у избору/именовању судија. Захваљујући учешћу више субјеката у процесу доласка на функцију судија њихов појединачни утицај се смањује. Чак и под претпоставком да ће судија изабран/именован од одређеног субјекта бити зависан у односу на њега, увек ће бити већи број судија које неће бити зависне од тог истог субјекта јер их он није изабрао/именовао. Због тога што је више субјеката учествовало у процесу, то је њихова могућност да утичу на доношење одлуке уставног суда мања. Стога је овакав вид доласка на функцију најповољнији за независност судија уставних судова и

независност уставних судова уопште. За независност судија уставних судова битно је и питање како се долази на функцију председника уставног суда. Постоје два начина: одлуком субјеката ван уставног суда и одлуком судија уставног суда. За независност председника уставног суда најбоље решење је да о његовом доласку одлучују судије уставног суда. Прва опција иако има демократски карактер и релативно често је примењена у упоредном праву није добра због политизације процеса избора, а друга, не само да није добра због политизације избора, него није ни демократског карактера.

Услови за долазак на функцију судије уставног суда су бројни и битни за њихову независност. Ти услови су: образовање, године живота, радно искуство, занимање, држављанство, језик, пребивалиште, бирачко право, морал и други услови. Ови услови треба да буду прописани на такав начин да гарантују да ће на место судије уставног суда доћи стручан и независан кандидат који ће доносити одлуке на основу устава и закона и властите савести, а не на основу политичких диктата. Предвиђање таквих услова је нужно, јер је потребно одабрати она лица, која ће бити кадра да обављају веома одговорну, посве деликатну функцију „чувара устава“. Уопштено казано, неопходно је да се предвиде такви услови, чијим ће се испуњењем омогућити да једино лица која су стручно и морално беспрекорна, на крају тог поступка, и постану судије уставног суда.

Трајање мандата судије уставног суда, такође, утиче на његову независност. Разликујемо мандат на неодређено време и мандат на одређено време који се дели на обновљиви и необновљиви мандат. Иако га многи критичари виде као инструмент за „окамењење суда“ за независност судија најповољнији је мандат на неодређено време, јер чињеница да се овај мандат завршава испуњавањем услова за пензионисање говори да судија не мора да брине како ће одлучивати у односу на субјекте који су га изабрали. Мандат на одређено време указује да се ради о мандату који траје одређени број година након којих судија напушта ову функцију без права да је поново врши код необновљивог мандата или са правом да поново обавља ову функцију у случају реизбора код обновљивог мандата. За независност судија бољи је необновљиви мандат јер судија неће морати да подилази политичким центрима моћи да би био реизабран, за разлику од обновљивог мандата. Међутим, и ово је релативно, јер и код необновљивог мандата на судију се може утицати обећањем именовања на неку другу примамљиву функцију након истека мандата у замену за одређене уступке приликом одлучивања.

Уско везана тема за трајање мандата је *престанак мандата судије уставног суда*. Мандат престаје било његовим истеком било наступањем услова који чине даљиостанак судије уставног суда на функцији немогућим. Услови под којим долази до престанка мандата морају бити прецизно дефинисани уставом и законом, а одлуку о њиховом постојању и престанку мандата треба да доносе уставни судови за своје судије, што је боља опција за њихову независност него што би то било да такву одлуку доносе субјекти који су изабрали/именовали судије.

Обављајући своју функцију судије уставних судова доносе одлуке које имају велики утицај у сваком друштву. Одлуке често изазивају негодовање одређеног круга субјеката који своје незадовољство понекад каналишу кроз захтев за успостављањем одговорности судија, укључујући и њихову кривичну и материјалну одговорност. Управо ово може бити разлог који ће ограничавати судије у доношењу одлука и моћна полуга притиска на судије која ће их усмеравати да одлучују на одређени начин и тако умањивати њихову независност. Из тог разлога постоји *имунитет судија уставних судова* који их штити од кривичног гоњења и успостављања материјалне одговорности. Наравно, тај имунитет не може бити апсолутан, јер би то било неправедно. Он треба да буде функционалног карактера, а у свим осталим случајевима судија треба да одговара под истим условима као и сваки други грађанин. Имунитет треба да делује аутоматски,

а о његовом укидању треба да одлучује уставни суд што је боље за независност судија него да одлуку доноси орган који је изабрао/именовао судије.

Судије уставних судова често су у прилици да поред своје функције обављају и неке друге активности које понекад могу да доведу до могућности да се преко њих утиче на судије и да се на такав начин умањи њихова независност. Типичан пример би било чланство у политичким партијама. Управо из овог разлога потребно је кроз устав и законе прописати постојање *инкомпатибилности* и које су то професионалне активности за које се сматра да су неспојиве са функцијом судије уставног суда. На овај начин штите се судије од потенцијалних утицаја на њихову независност. Генерално о свим додатним активностима би требало да се изјасни уставни суд и да да своју оцену за сваки појединачни случај.

Једна од најважнијих гаранција независности судија уставних судова је њихова *материјална независност*. Примања судија би требала бити висока не само због значаја функције коју обављају него и због спречавања корупције и самим тим заштите независности. Веома важно правно јемство за материјалну независност судија је принцип забране умањења плате за време трајања њиховог мандата. На овај начин судије су заштићене од притиска законодавне и извршне власти који би се могао вршити кроз смањење средстава у буџету намењених за плате. Материјални статус судије не чине само плате. Ту је и низ других права и привилегија која ојачавају материјални статус судије, а самим тим и његову независност. Једно од таквих права је право на пензију. Дајући пензију судијама уставних судова која је по својој висини једнака или приближна висини плате судије уставног суда преставља битан допринос материјалној независности судија, а самим тим и њиховој независности.

2) *Гарантије уско везане за вођење поступка пред уставним судом* обухватају непристрасност, право на издвојено мишљење и јавност рада.

Учествујући у доношењу одлука у уставном суду судија се понекад може наћи у ситуацији да због одређених односа са странама у спору не може бити *непристрасан*, што доводи до подривања његове независности. Из тог разлога битно је прописати када и како се судија изузима. Постоје околности које самим својим постојањем полазе од оправдане претпоставке да ће судија бити пристрасан и да због тога не може одлучивати. Такве околности називамо разлозима за искључење и оне морају бити прецизно побројане кроз закон. С друге стране постоје и околности које доводе у сумњу судијску непристрасност и у сваком конкретном случају о њима треба да одлучи уставни суд. Такве околности називају се разлози за изузеће.

Право на издвојено мишљење је право карактеристично за судије већине уставних судова. Оно гарантује могућност судијама да у случају неслагања са донесеном одлуком могу изнети своје неслагање, писмено га уобличити и образложити. Постоје бројна мишљења за и против овог права, као и о његовом утицају на независност судија уставних судова, али смо на становишту да је ово право и те како корисно за успостављање и одржање независности судија уставног суда, јер се њиме јача положај судије уставног суда као појединца. Судијама уставног суда се тако пружа прилика да се кроз правно аргументовање супроставе одлукама са којима се не слажу. Такође, на тај начин, у исто време, они својим правним резонавањем на неки начин и доприносе квалитативно раду уставног суда, што га следствено јача. На крају, тиме се доприноси, макар и посредно његовој независности и одржавању поверења у рад уставног суда.

Јавност рада много значи за независност судија и уставног суда уопште. Захваљујући јавности могуће је контролисати рад уставних судова и његових судија и однос других субјеката према њиховом раду. Чињеница је да ће се субјекти, ван

уставног суда или у уставном суду, који желе да изврше притисак на судије далеко теже одлучити на такав корак ако знају да ће јавност сазнати за то. Стога је јавност рада веома битна и за вањски и за унутрашњи вид независности. Овде се посебно мора потенцирати однос судија уставног суда са медијима који се често користе као инструмент за вршење притиска на судије и на тај начин умањење њихове независности. Овде је битно пронаћи баланс између слободе информисања и права на критику судија уставних судова с једне стране и њихове независности с друге.

3) *Гарантије индиректно везане за независност судија уставних судова* обухватају дисциплинску одговорност, заштиту и број судија.

Дисциплинска одговорност судија уставних судова је последица става да сви треба да одговарају за неиспуњење својих задатака и дужности, па тако и судије. Сама дисциплинска одговорност не руши дигнитет судији, него то чини сам судија правећи пропусте који доводе до дисциплинске одговорности. За независност судија уставних судова веома је битно да се прецизно пропишу дисциплинске повреде, поступак и санкције. Уставни суд би требао да буде субјект унутар којег ће бити дата иницијатива за покретање поступка, спроведен поступак, утврђена одговорност судије и изречена дисциплинска санкција. Ово је веома битно за независност судија, јер би се у противном дисциплинска одговорност могла користити као средство притиска на судије, поготово од спољних субјеката.

Заштита судија уставних судова се посматра кроз два облика заштите. Први је физичка заштита, а други је кривичноправна заштита. Ова заштита делује подједнако и на субјекте унутар и ван уставног суда. Судије се морају заштитити од физичких напада и претњи, као и чланови њихових породица. Само онај судија који је добро заштићен, стварно и правно, може бити независан судија.

Број судија у уставним судовима може, такође, да утиче на њихову независност. Чињеница је да је далеко теже утицати на већи број судија у погледу исхода њиховог одлучивања него на мањи број судија. Ово вреди за потенцијалне вршиоце притиска унутар и ван уставног суда. Иако на први поглед изгледа да број судија у уставним судовима зависи од обима надлежности и обима послова уставних судова, ипак то питање је далеко комплексније и зависи од правних, економских и политичких прилика и потреба једне државе.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У истраживању проблема гаранција независности судија уставних судова, постављена је једна општа и више посебних хипотеза. Као општа постављена је следећа хипотеза:

Независност судија уставних судова се штити са више гаранција које тек у кумулативном дејству могу резултирати стварном индивидуалном независношћу.

Као посебне хипотезе које су помогле у доказивању опште хипотезе постављене су следеће:

1. Независност судија уставних судова могућа је само у системима у којима постоји принцип поделе власти.
2. Независност је суштинско својство судија уставних судова и без ње губи се смисао постојања и судија и уставних судова.
3. Долазак на функцију судије треба организовати на начин који обезбеђује учешће све три гране власти.
4. Председника уставног суда треба да бирају судије уставног суда, а не субјекти ван њега.

5. Судије по квалификацијама треба да буду правне струке уз одређени степен професионалног (године радног стажа) и животног (године старости) искуства.
6. Мандат судија треба бити на неодређено време или на одређено време без могућности обнове, а разлози за престанак мандата морају бити прописани уставом и разрађени законом, а орган који разрешава судије мора бити уставни суд.
7. Судијски имунитет треба да буде функционалан и да омогући да судије обављају активности у уставном суду без страха да ће за њих одговарати.
8. Инкомпатибилност судијске функције са другим функцијама треба да онемогући било какав штетан утицај на способност судије да објективно донесе одлуку.
9. Материјални статус треба да омогући судијама да буду отпорни на корупцију која би могла да утиче на њихове одлуке. Овај статус би требао да буде изједначен са члановима осталих грана власти.
10. Непристрасност судија се може омогућити искључивањем и изузимањем у случајевима где би се објективност одлучивања судије могла довести у питање.
11. Право на издвојено мишљење јача унутрашњи вид, а слаби вањски вид независности судија уставних судова.
12. Јавност рада судија уставног суда је битна претпоставка независности. Однос уставног суда и медија мора бити регулисан строгим правилима како не би дошло до злоупотребе принципа јавности од стране медија.
13. Дисциплинску одговорност судија треба да утврђују судије уставног суда, а не други субјекти.
14. Безбедност судија уставних судова представља веома битну гаранцију њихове независности.
15. Број судија у уставним судовима може да утиче на судијску независности.

Коришћена методологија

Приликом спровођења научног истраживања коришћено је више метода погодних за истраживање гаранција независности судија уставних судова. Ради се о следећим методама: нормативни метод, догматички метод, метод анализе садржаја, дедуктивни метод, индуктивни метод, метод анализе, метод синтезе, компаративни метод и историјски метод.

Нормативни метод служи да утврдимо правну снагу и хијерархијске односе међу правним актима и правним нормама, важење норме, утврђивање правних појмова, повезивање правних норми у правни систем, као и утврђивање веза између правних појмова. Овај метод се примењује на правне норме садржане у правним изворима.

Догматички метод служи за утврђивање садржине и правог значења правне норме. Овај метод се примењује на правне акте (устави, закони и подзаконски акти) који садрже одредбе које су битне за предмет истраживања.

Метод анализе садржаја се користи ради утврђивања порука и њиховог значења у документима које смо користили у току истраживања. Ради се о правним актима, извештајима и другим документима.

Дедуктивни метод има задатак да се применом општег закључка на појединачне случајеве, дође до појединачних закључака. С друге стране, овај метод

морамо довести у везу са *индуктивним методом*, који се користи за извођење општег закључка полазећи од низа појединачних случајева и закључака.

Метод анализе се користи ради расчлањивања сложене друштвене појаве на њене факторе и анализе сваког од тих фактора за себе и у односу на друге и целину. Овим методом су расчлањене гаранције независности судија и свака од њих је посебно проучена.

Метод синтезе је обрнут методу анализе и састоји се од спајања појединачних елемената у целину. Овај метод се користи приликом обедињавања резултата проучавања појединачних гаранција независности судија уставних судова, ради њиховог спајања у јединствену целину и закључак.

Компаративни метод служи да би поређењем два или више случајева могли доћи до заједничких елемената, али и разлика. У истраживању гаранција независности судија уставних судова користи се овај метод да би се упоредиле гаранције независности у различитим државама.

Историјски метод служи за проучавање историјског развоја права. У истраживању се користи овај метод како би се могао пратити развој независности судија уставних судова и њених гаранција. Овај метод се употребљава за анализу правних норми које нису више на снази, као и праћење друштвених околности од почетка истраживања до данас.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Садржај истраживања се састоји од увода, два дела и закључка. Поред тога као саставни делови дисертације су литература, биографија аутора и три потписане изјаве аутора у складу са правилима Универзитета у Београду о форми докторске дисертације.

У уводном делу обрађују се предмет и циљ истраживања, хипотезе, методи истраживања, научна и друштвена оправданост и садржај истраживања.

У првом делу под називом „Уставно судство и независност судија уставних судова“ постоје две главе. У првој глави под називом „Уставно судство у систему поделе власти“ обрађени су појава и ширење уставног судства у САД и Европи, а посебна пажња је посвећена настанку и развоју уставног судства у Аустрији и Немачкој. Такође су објашњени разлози постојања уставног судства, функције уставног судства и њихов однос са другим функцијама власти уз дефинисање правне природе уставног судства.

У другој глави под називом „Независност судија уставних судова као *conditio sine qua non* уставног судства“, указано је на однос независности судија уставних судова и поделе власти, на три вида независности и објашњено је зашто је независност судија уставних судова битна.

У другом делу дисертације под називом „Класификација гаранција независности судија уставних судова“ извршена је подела на гаранције директно везане за функцију судије уставног суда, гаранције уско везане за вођење поступка пред уставним судом и гаранције индиректно везане за независност судија уставних судова.

Јединица под називом „Гаранције директно везане за функцију судије уставног суда“ садржи шест делова: начин доласка на функцију, услови за долазак на функцију, трајање и престанак мандата, имунитет, инкомпатибилности и материјални статус. Начин доласка на функцију обухвата долазак на функцију преко законодавне власти, долазак на функцију преко извршне власти, мешовити вид доласка на функцију, долазак на функцију преко непосредних избора од стране грађана и долазак на

функцију председника уставног суда. Мешовити вид доласка на функцију обухвата долазак на функцију преко законодавне власти и судова који не спадају у редовно судство, долазак на функцију преко законодавне и извршне власти и долазак на функцију преко све три гране власти. Долазак на функцију председника уставног суда је подељен на долазак на функцију одлуком субјеката ван уставног суда и долазак на функцију одлуком уставног суда. Услови за долазак на функцију се састоје од анализе појединачних услова који обухватају: образовање, старосна доб, радно искуство, занимање, држављанство, језик, пребивалиште, бирачко право, морал и осталих услова. У трајању и престанку мандата обрађени су основни појмови о трајању и престанку мандата, мандат на неодређено време, мандат на одређено време. У оквиру мандата на одређено време налази се разрада обновљивог и необновљивог мандата.

У јединици под називом „Гарантије уско везане за вођење поступка пред уставним судом“ обрађени су непристрасност, право на издвојено мишљење и јавност рада.

У јединици под називом „Гарантије индиректно везане за независност судија уставних судова“ обрађени су дисциплинска одговорност, заштита и број судија. На крају су дата закључна разматрања.

У закључку је направљена синтеза истраживања кроз навођење резултата до којих је кандидат дошао. Литература обухвата све библиографске јединице које је кандидата непосредно или посредно користио у истраживању.

Биографија аутора је написана у складу са правилима Универзитета у Београду о форми докторске дисертације, а у складу са истим правилима су додате и изјаве о ауторству, о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјава о коришћењу.

VI Остварени резултати и научни допринос дисертације

Независност уставног судства чине две компоненте - институционална и индивидуална (судијска независност). Кандидат се исправно определио да обради ову другу компоненту, јер је о њој, бар монографски, дакле релативно свеобухватно и целовито, на овим просторима (мисли се на бивши југословенски простор), писано врло мало. Анализом гаранција независности судија уставног суда, која колико год да је блиска независности судија редовних судова има и своје особености, кандидат се одважио да пружи допринос развоју правне државе на бившем југословенском простору, јер је несумњиво да ове нема без јаког и независног уставног судства.

Знатан компаративни обухват истраживања ове теме је такође један од главних научних доприноса дисертације. Импуњује број држава и позитивноправних решења које је кандидат консултовао и анализирао. Можда је у том смислу и претерао, а себи је без сумње отежао посао, јер се није задржао само на узоритим примерима. Стога ће за све будуће истраживаче уставног судства у нас ова дисертација бити више него користан материјал.

Мало више слободе у исказивању сопственог става и нешто продубљенија, теоријски заснована мисао кандидата додатно би ојачали повољан утисак о дисертацији и њу би, с обзиром на научну вредност теме, учинили врло референтном.

Најзад, треба истаћи и кандидатов допринос у идентификацији међународних правних извора и извора на нивоу Савета Европе са којима будуће чланице Европске уније морају хармонизовати своје законодавство у области правосуђа.

Дакле, може се у целини закључити да докторска дисертација кандидата Тихе Цакића има своје не само уско научно већ и шире, друштвено оправдање. Њена

апликативна вредност на простору некадашње заједничке државе, а нарочито у државама које тек треба да постану чланице Европске уније, је сасвим неспорна.

VII Закључак

На основу свега наведеног, Комисија, са посебним задовољством и чашћу, констатује да докторска дисертација кандидата **Тихе Цакића** под насловом „**Гарантије независности судија уставних судова**“, представља самостално и оригинално правнонаучно дело које, одговоривши на све постављене хипотезе и задовољивши потребне стандарде, испуњава услове да буде јавно брањено, те је стога слободна да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду упути

ПРЕДЛОГ

да прихвати позитивну оцену предметне докторске дисертације и одреди комисију за њену јавну одбрану.

Чланови комисије:

проф. др Владан Петров, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

проф. др Марко Станковић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

др Милош Станић, научни сарадник
Института за упоредно право